

πρεπέσταται καὶ ὅπου κατανυκτικῶς ἀντήχησε πρὸς τοῖς ἄλλοις τὸ «ἔτι δεόμεθα ὑπὲρ εἰρήνης, εὐδοκίᾶς, διορθώσεως καὶ ἐνώσεως τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ Χριστοῦ».

Τελευταῖον ἡ λαμπρὰ αὕτη καὶ πολυάριθμος συνοδία ἐξέπλευσεν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως τῇ 27 Νοεμβρίου 1437 (ἢ, καθὼς ἡρῶν οἱ ἡμέτεροι, ἀπὸ κρίσεως κόσμου 6.946). Ἐκ τῶν πολλῶν δὲ καὶ ποικίλων περιπετειῶν τοῦ μακροῦ αὐτῆς πλοῦ δὲν θύλο-μεν ἀναφέρει εἰμὴ ὅτι ὁ βασιλεὺς Ἰωάννης, τὸ μὲν ἵνα ἀποφύγῃ τὸν περίπλουν τῆς Πελοποννήσου, τὸ δὲ ἵνα ἐπισκεφθῇ τοὺς ἀρχοντας αὐτόθι ἀδελφούς του καὶ προτρέψῃ αὐτοὺς εἰς ὁμόνοιαν, ἀπεβιβάσθη εἰς Κεγχρεὰς καὶ διελθὼν τὴν χερσόνησον ἔφιππος ἀφίκετο εἰς Πύλον, ὅπου εὗρε τὸ πλοῖον αὐτοῦ. Ἐπιβιβάσθεις δὲ αὐθις ἐξηκολούθησε τὸν πλοῦν πρὸς τὴν Ἑνετίαν, ὅπου ἔφθασε τῇ 3 Φεβρουαρίου 1438 καὶ ἔτυχε καλλίστης δεξιώσεως. Μεταξὺ ὅμως τῶν θαυμασίων τὰ ὁποῖα ἐν τῇ πόλει ταύτῃ εἶδον αἱ ἐπίσημοι ἐκείνοι ξένοι ἦσαν καὶ τὰ ἔργα τῆς τέχνης καὶ οἱ ἄλλοι θησαυροὶ τοὺς ὁποίους ἤρπασαν οἱ Λατῖνοι ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἐν καιρῷ τῆς κυριαρχίας αὐτῶν· ὥστε ἀθυμία καὶ λύπη κατέλαβε τοὺς ἡμετέρους, ἅμα ἐπάτησαν τὴν χώραν ἐκείνην μετὰ τῶν κατοίκων τῆς

οἴου τὸ προσδοκώμενον ὑπὸ τοῦ Ἰσιδώρου καὶ τοῦ πάπα. Εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Μόσχας δὲν ἐπεμψεν ἐγκύκλιον ὁ Ἰσίδωρος, ἀλλ' ἀφοῦ ἀπὸ τῆς οὐγγρικῆς πρωτευούσης μετέβη εἰς Κίεβον καὶ ἀνεγνωρίσθη ὑπὸ τοῦ μεγάλου δουκὸς Κασμίρ Β', διαδόχου τοῦ Οὐτίλδου, ὡς μητροπολίτης Κιέβου, ἐκεῖθεν μετέβη εἰς Μόσχαν καὶ ἐνεχείρισεν εἰς τὸν μέγαν ἡγεμόνα ἐπιστολὴν τοῦ πάπα Εὐγε-νίου Δ' ἀναγγέλλουσαν αὐτῷ τὴν ἐπελθοῦσαν ἐνῶσιν τῶν Ἐκκλησιῶν, ἣν ὑπελάμβανεν οὗτος ὡς ἐπι-τευχθεῖσαν διὰ τῆς προσχωρήσεως τῆς Ρώμης εἰς τὰς ἀξιώσεις τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας. Ὁ Ἰσι-δώρος εἶχεν εἰπεῖ εἰς τὸν μέγαν ἡγεμόνα ὅτι ἡ ἐνωσις ἡ ἐπελθοῦσα ἦν ἰδιαζόντως ἐνδοξος τῇ Ρω-σίᾳ, διότι ὁ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας ἐπίτροπος (Ἰσίδωρος) ἔλαβεν ἐνεργότατον μέρος εἰς τὸ εὐφρόσυνον γεγονός. Ἀλλ' ὅτε ὁ Ἰσίδωρος τελέσας μετ' ὀλίγον λειτουργίαν ἀντὶ τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου ἐμνημόνευσε τοῦ πάπα, ἱεροδιάκονος δὲ ἐν στολῇ ἀνέγνω τὸν ὅρον τῆς ἐνώσεως, ὁ Βα-σιλεὺς Γ' τοσοῦτον ἐσκανδαλίσθη ὥστε τὸν μὲν Ἰσίδωρον περιώρισεν εἰς τι μοναστήριον, συνεκά-λεσε δὲ σύνοδον ἐπισκόπων πάντων καὶ εὐγενῶν, εἰς ἣν ὑπέβαλε τὸ ζήτημα. Πάντες οἱ ἐν τῇ συνόδῳ ἀνέκραξαν τότε·

«Μέγα ἡγεμὼν, πάντες ἐκοιμώμεθα καὶ σὺ μόνον ἡγρύπνεις ὑπὲρ ἡμῶν. Σὺ ἀπεκάλυψας τὴν ἀλήθειαν, τὴν πίστιν ἔσωσας καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν ἔδειξας τὸ κακόν, ὅπερ διὰ τοῦ μητροπολίτου ἔμελλε νὰ κατασταθῇ μέγα», καὶ κατεδίκασαν τὴν ἐνωσιν καὶ τὴν πρᾶξιν τοῦ Ἰσιδώρου. Ὁ μέγας ἡγεμὼν ἐπεμψέ τινας κληρικούς πρὸς τὸν Ἰσίδωρον, ἵνα μετακρίσῃ αὐτόν· ἀλλ' οὗτος ἔμεινεν ἀμετάπειστος καὶ τότε ἐφυλακίσθη, ἀλλὰ μετὰ διετὴ φυλάκισιν δραπετεύσας (1443) ἀφίκετο εἰς Ρώ-μην καὶ ἔλαβεν ἔντιμον θέσιν ἐν τῷ Συλλόγῳ τῶν Καρδινάλεων. Τὸν περαιτέρω βίον καὶ τὴν πολι-τείαν τοῦ Ἰσιδώρου θέλομεν ἰδεῖ ἐν τοῖς κατωτέρῳ ἱστορηθησομένοις.

Ὁ μέγας ἡγεμὼν μετὰ τὴν ὑπὸ τῆς συνόδου γενομένην καταδίκην τῆς ἐνώσεως καὶ τοῦ Ἰσι-δώρου ἐπεμψεν εὐθὺς πρεσβείαν εἰς Κωνσταντινούπολιν ἵνα δικαιολογήσῃ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα καὶ τὸν πατριάρχην τὰ ἐναντίον τοῦ Ἰσιδώρουπραχθέντα καὶ ζητήσῃ τὴν εἰς μητροπολίτην Μόσχας καὶ τὸν πατριάρχην αὐτοῦ πρότερον ὑπ' αὐτοῦ προταθέντος ἐπισκόπου Ρεσάνης Ἰωάν. Ἀλλὰ πρὶν ἢ ἡ πρε-σβεία ἀφίκηται εἰς τὸ Βυζάντιον μαθὼν ὁ αὐτοκράτωρ καὶ πατριάρχης ἐδέξαντο τὴν ἐνωσιν ὑποτά-ξαντες τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν εἰς τὴν Ρώμην ἀνεκάλεσε ταχέως τὸν Ἰωάν καὶ τότε ὁ μ. ἡγεμὼν ἐνήργησε τὴν ὑπὸ συνόδου ἐπισκόπων ἐκλογὴν τοῦ Ἰωάν τούτου. Ἐκτοτε, ἐπελθούσης μετ' ὀλίγον καὶ τῆς καταλύσεως τῆς αὐτοκρατορίας τοῦ Βυζαντίου, οἱ μεγάλοι ἡγεμόνες θεωροῦντες ὅτι εἰς αὐτοὺς ὄνῃκε τὸ μέχρι τοῦδε εἰς τὸν αὐτοκράτορα τοῦ Βυζαντίου ὑπ' αὐτῶν ἀναγνωριζόμενον δικαίωμα, αὐτοὶ ὑπεδείκνυνον τοὺς μητροπολίτας Μόσχας, οἵτινες ἄνευ ἀναμειξέως οἰασθήποτε τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, ὑποδεικνύμενοι ὑπὸ τοῦ μ. ἡγεμόνος ἐχειροτονοῦντο ὑπὸ ἐπισκόπων τῆς ρωσικῆς Ἐκκλησίας. Βραδύτερον (περὶ τὸ 1450) φαίνεται ὅτι τὸ νέον τοῦτο καθεστὼς τὸ ἐκ τῆς δῆθεν ἐνώ-σεως τῆς Φλωρεντίας προσελθὼν κατ' ἀρχὴν ἀνεγνωρίσθη καὶ ὑπὸ τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριαρχείου καὶ ἔλαβε νομιμότητα μεχρὶς τοῦ 16 αἰῶνος ἡ μητρόπολις τῆς Μόσχας προήχθη εἰς πατριαρχεῖον ὑπὸ τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου καὶ ἡ αὐτονομία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας ἀνεγνωρίσθη ὑφ' ὅλης τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας (ἰδ. κατωτέρω).